
מראה מקומות- עניני הלכה

‘במות דף סח’

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן
רב דקהל שערי תפילה
פסעיק, ניו ג'רסי
AsherMillman@gmail.com

לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי ממשפחת אדלר
קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת מילמן
צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי הערצקא ממשפחת
רייכמן

A Chaburah on these מקומות מראה is posted weekly
and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed,
or on the app.

507– Daf– Week

info@dafaweek.org

בענין גדרי ודיני אנינות

איתא בגמ' שמרבין שרק זרות אסור בתרומה ולא אנינות. אכן יש דברים שאסורים באנינות כמו קדשים ומעשר שני וכן הובא בהרבה מקומות בש"ס. **ורש"י** בשבת על אחד מגמ' הנ"ל הסביר דבר מחודש שהגם שיש איסור קדשים ומע"ש באנינות, זהו רק כל זמן שלא נקבר מתו. ומשמעות דבריו הוא דאחר קבורה מותר אפילו בקדשים ומע"ש וע"ז הקשה **הטורי אבן** שהגמ' יש מח' אם לילה שלאחר אנינות אסור בדברים אלו מדאו' או מדרבנן אכן לכו"ע אסור וכ"ש בכל היום אסור וכן נפסק **כזה בהרמב"ם** שאיסור אנינות זו הוי כל היום מדאו' ובלילה שלאחריו מדרבנן.

אכן בהל' אנינות בנוגע לניהוגי **אנינות** לכ' יש חילוק דין. הובא בשו"ע שיש כמה ניהוגי אנינות כמו איסור אכילה אם אחרים, איסור בשר ויין, פטור מצות וכדומה. ומשמעות דבריו שניהוגים אלו רק עד הקבורה וכן באמת דייק **הש"ך** ולכ' צ"ע מהרמב"ם והטורי אבן הנ"ל. וצ"ע. ושו"ר כעין זה הקשה **בדברי סופרים (בחלק עמק ברכה ובירור הלכה)** שמאי שנא זמ"ז ותירץ יסוד גדול בשם הגרשז"א צ"ל ששני עניני אנינות הנ"ל חלוקים ביסודם זה מזה ושם ענינים לגבי ניהוגי אנינות שום מושאל הוא שהדין דאו' בקדשים ומעשר שני הוא דין נפרד של שם אונן על הגברא הפסולו אכן ניהוגי אנינות הם או מדין כבוד המת או מדין עוסק במצוה וממילא מובן החילוק שניהוגים אלו הם רק עד קבורה ולא יותר משא"כ חלות שם אונן לגבי קדשים ומע"ש הוא חלות שם על הגברא לכל היום וממילא אינו תלוי כלל בהקבורה.

ובאמת כדבריו כבר האריך בזה **הערוה"ש** באופ"א שהק' הנ"ל בתורת קושיא שכיון שכל דתיקן דאו' כעין דאו' תיקן למה באמת לא תיקנו שניהוגי אנינות ינהגו כל היום. ודייק מדברי הסמ"ג שבאמת יש תקנה לכל היום ורק אין המנהג כזה ורק דחה שבכל שאר מפרשים לא הזכיר כזה אלא תירץ באופ"א שאם יתקנו כל היום הוי חומרא האתי לידי קולא לבטל קיום ומצות ואגב זו ביטל בשר ויין ג"כ. (ואגב אורחא ע' **ברע"א** על שו"ע הנ"ל שחוקר אם יש ניהוגי אנינות אצל נפל ואם יש לחלק בין מצות ויין ומבואר ששייך לחלק הניהוגים ויש לעיין ואיכ"מ).

- רש"י ד"ה אסור שבת כה.
- טורי אבן חגיגה כא.
- רמב"ם ביאת מקדש ב' ט'
- שו"ע יו"ד שמא' א'
- ש"ך שם ס"ק ב'
- דברי סופרים שם אות ב' וגם עמק ברכה ובירורה הלכה שם
- ערוך השלחן שם אות ד'-ו'
- הגהות רע"א שם

הא כל שכן אויר דלא מצינו בשום מקום אפילו בקדש ואם כן יותר הוה ליה לאוקמי דמטעם צירוף אתינן לה דאשכחן מיהת בקדשים. ובפרק קמא דחולין (דף כד ע"ב ד"ה התורה) תירצו דהכא דרשינן צירוף מדכתיב אחת משמע שהכף מצרף ועשה לכל אחד אבל התם לא כתיב אחת גם זה אינו מספיק עוד תירצו מדכתיב כל משמע אפילו נתלה באויר.

ולי נראה משום דהכי אמר התם תוכו אע"פ שלא נגע או אינו אלא אם כן נגע נאמר תוכו לטמא ונאמר תוכו ליטמא מה תוכו האמור לטמא אע"פ שלא נגע אף תוכו האמור ליטמא אע"פ שלא נגע וגזירה שוה מופנית הוא כדאמר התם ד' תוכו כתיב תוכו תוך וחד לגזירה שוה ואמר והתם מנא לן פירוש לטמא אחרים ואע"פ שלא נגע אמר רבי יונתן התורה העידה על כלי חרס ואפילו מלא חרדל. והשתא אי הא דהעידה תורה דאפילו מלא חרדל מטמא אחרים הוא מטעם אויר ניחא ואתי שפיר גזירה שוה דליטמא כלטמא ומקבל טומאה מאוירו כמו שמתמא אחרים מאויר דחשבינן לכלי כמאן דמליא טומאה דמי אבל אי הא דהעידה תורה במלא חרדל דמטמא אחרים הוא משום צירוף כלי דמצרף את כל האוכלים כאילו הן אחד ובנוגע בהן דוקא אם כן בקבלת טומאה לעצמה בנגיעה בה גזירה שוה למה לי פשיטא דמטמא במגע. והא דכלי מצרף בגמ' סבירא ליה לר' חנן צירוף כלי דאורייתא ובפרק ג' דמנחות (דף כד ע"א) מבעיא לן אי צירוף דאורייתא או דרבנן והכי נמי הא דרביעי בקדש פסול הוה מן התורה כמש"כ בגמ'.

וקשה לי כיון דקחשיב משנתנו מה שחומר בקדש מבתרומה מן התורה אמאי לא חשיב נמי הא דהעריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו

אוכל בקדשים כדתנן במסכת נגעים (פרק יד משנה ג) ובפרק הערל (יבמות דף עד ע"ב) נפקא ליה מקרא אלמא מחוסר כפורים מותר בתרומה ואסור בקדשים. ויש לומר דהאי הוה בכלל מעלה דסיפא האונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה והיינו טעמא כיון דעד האידנא הוה אסור אצרכינהו רבנן טבילה ומדלא גזרינן לתרומה שמע מינה בעל כרחך דמותר בתרומה משום הכי לא תנן נמי להא חומר דאונן מותר בתרומה ואסור בקדש דהני בכלל מעלה זו מדאונן צריך טבילה לקדש אבל לא לתרומה שמע מינה דבקדש אסור ובתרומה שרי:

כא ע"א האונן. רש"י פירש בפרק ח'

דפסחים (דף צ ע"ב) האונן שמתו מוטל לפניו כדאמר בפרק י"ב דזבחים (דף ק ע"ב) איזה אונן כל זמן שלא נקבר והכי נמי פירש ריש פרק ב' דזבחים (דף טו ע"ב) דחשיב לאונן בהדי פסולי עבודה והכי פירש בכמה מקומות. ותימא לי הא ודאי אפילו לאחר קבורה קרוי אונן כל אותו היום של מיתה דבאנינות לילה שלאחריו הוא דפליגי התם תנאי אי הוה אונן מן התורה או מדברי סופרים. ומה שהביא מפרק י"ב דזבחים אני תמה דהתם משמע להדיא להיפך דתניא התם עד מתי מתאונן עליו כל היום רבי אומר כל זמן שלא נקבר ואמר במאי עסקינן אלימא ביום מיתה מי איכא דלית ליה יום מיתה תופס לילו מדרבנן ותו רבי אומר כל זמן שלא נקבר הא קברו אישתרי ליה מי איכא דלית ליה ואחריתה כיום מר וכו' (רפ"א):

ומחוסר כפורים. בריש פרק י"ב דזבחים (דף צט ע"א) תנן אונן נוגע ואינו טובל

(רפ"א) בשפת אמת ביאר כוונת רש"י על יום המחרת דכל שלא נקבר הוה אונן. וא"כ לק"מ דאף רש"י מודה דכיום מיתה הוה אונן אף לאחר קבורה. ועייין במרומוי שדה.

באר הגולה

שפתי כהן

יורה דעה שמא הלכות אנינות מורי זהב

א. נתינת ט"ק דף כ"ג ט"ב ונכרות דף י"ז ע"ב:ב ה"שכ"ח

גליון מהדו"ש"א

הלכות אנינות

(ס"א ט"ז) אין אנינות בליקוט עצמת אלא אכלות מיד. (ס"א ת"ג ס"א בה"ה) אין אנינות ראוייהא ע' סדר מ' שצ"ח וש"ע שם ופ"ו ס"א שמי"ב סק"ב וש"ך ס"א שצ"ח סק"ב:

(כ"ש ט"ף ט"ז) חייב להתאבל. משמע דבגמל אף דהתאבל מ"י חקב"ז ס"ב משה לקב"ח ס"ס אין אנינות וי' גליון לקמן שמי"ב ס"א:

שמא א מי שמת לו מת. אפילו אינו מוטל לפניו אלא מוטל עליו לקברו כל דין אונן עליו וכמו שיבאר: **ב** קודם קבורה. הוא אונן ואסור בכל הדברים שהאונן אסור בהן אכל לאחר קבורה אפי' באותו יום שמת אין דין אונן עליו כ"ס בסמ"ג ושאר פוסקים וכ"ס בה"ח: **ג** אוכל בבית אחר. ולא אינו לפניו מותר לאכול בבית אחר מאד. פרישה וכ"כ בה"ח אוכל בבית אחר מיירי

שמא א (א) אוכל בבית אחר. דהוה כלוטע לרש כן פירש"י

בפרק מי שמתו והא דלא אסרו גם באחר מטעם זה לפי שדוקא בחייב בקבורתו יש תשע במה שאינו עוסק בקבורתו ויושב לאכול בפני המת: אינו

ב (ב) אוכל בבית אחר אין לו בית אחר אוכל בבית חבירו ד אין בית לחבירו עושה לו מחיצה ואוכל [ב] ואפילו מחיצה של סו"ן סגי אם תקע שולי הסדין בענין שאינו נישל ברוח

הלכות אנינות

שמא מי שמתו מוטל לפניו בשבת או ביום ודיני האונן. ובו ו' סעיפים:

א א מי (א) שמת לו מת [א] שהוא חייב להתאבל (ה) עליו **ב** קודם קבורה (א) **ג** (ב) אוכל בבית אחר אין לו בית אחר אוכל בבית חבירו ד אין בית לחבירו עושה לו מחיצה ואוכל [ב] ואפילו מחיצה של סו"ן סגי אם תקע שולי הסדין בענין שאינו נישל ברוח

חירושי רע"ק

(ס"א ט"ז סוף ט"ז) כ"י שמת. מת לו בן תוך י' משמע בירושלמי (ס"ט נישאין על האנוסה) דאין לו דין אונן. דבר משה (ס"א פ"ג) וי' בב"ח (ס"א ש"ג) ובריבי יוסף ובתפ"ס בכתובות וס"ס דיש להחמיר לאסור בבשר ויין ע"ש וז"ל ע"כ ע' פתוחי רשומה

שמא א שמת לו מת. עכ"ל סק"ל ועיין בספר התארת למשה סתם ד"ע קמן שמת סוף למ"ד דאין מתאבלין עליו וכן כן מ' והטעם כי אסור באכילת בשר ויין ל"ו שלא תקבר כיון שמוטל עליו לקבורו או אינו אסור כמו שאין כסן משמח לבס והלא דבקטן מן י' יש להחמיר כיון דרוב נחו נפלים אלא דבאבל מקילים עכ"ל. ולענין אם חייב בכל המצות ז"ע. טוב ראיתי בב"י שכתב מס' לו בן מן י' ללדתו משמע בירושלמי ס"ס נושאין על האנוסה דאין לו חנינות. דבר משה וי"ד סימן פ"ג ועמ"ס כ"ה ס"א ט"ג: (ב) אוכל בבית אחר. עכ"ל של הכהן סמ"ק ו"ל חסב וז"ל חייב שיהיה ע"כ ותייבש שהריב דכ"י ס"א דלא אסרו גם באחר מטעם זה לפי שדוקא בחייב בקבורתו יש תשע ביום שאינו עוסק בקבורתו ויושב לאכול בפני המת. חס אסור אפי' בשבת כ"י עכ"ל ח"ך ותייבש שהריב דכ"י ס"א ודכ"י ס"א כ"י סימו ובלאמת פליגי אהר"י דודאי לה"ס שכתב לפי דדוקא בחייב בקבורתו כ"י א"כ בשבת שאינו ראוי לעסוק בקבורתו עו"ב ולש"ך שכתב דאפי' אסור ודאי דה"ל! וגם אחר אסור. טוב מלאחי כ"י חס"מ שכתב כהניא בן דלש"ך גם אחר שאינו קרוב אסור לאכול לפניו והא דמצינן שמו משום אכילת בשר ויין ע"ש. ולענין דינא נראה להחמיר

שמא א [א] שהוא חייב כ"י. נב' (נכרות י"ז א') רב אשי אמר כל כ"י וכפירוש הרא"ש שם דלא כ"י"ח ע"ש: [ב] ואפי' מחיצה כ"י. עכ"ל ס"א ש"ב:

באר היטב

שמא א (ה) עליו. אפי' אינו מוטל לפניו אלא מוטל עליו לקבורו כל דין אונן עליו עד הקבורה אכל לאחר הקבורה אפילו באותו יום שמת אין דין אונן עליו. כ"כ בסמ"ג ושאר פוסקים וכ"ס בה"ח: (ג) לחבירו. כ"י שכתב

(ב) אוכל בבית אחר. עכ"ל של הכהן סמ"ק ו"ל חסב וז"ל חייב שיהיה ע"כ ותייבש שהריב דכ"י ס"א דלא אסרו גם באחר מטעם זה לפי שדוקא בחייב בקבורתו יש תשע ביום שאינו עוסק בקבורתו ויושב לאכול בפני המת. חס אסור אפי' בשבת כ"י עכ"ל ח"ך ותייבש שהריב דכ"י ס"א ודכ"י ס"א כ"י סימו ובלאמת פליגי אהר"י דודאי לה"ס שכתב לפי דדוקא בחייב בקבורתו כ"י א"כ בשבת שאינו ראוי לעסוק בקבורתו עו"ב ולש"ך שכתב דאפי' אסור ודאי דה"ל! וגם אחר אסור. טוב מלאחי כ"י חס"מ שכתב כהניא בן דלש"ך גם אחר שאינו קרוב אסור לאכול לפניו והא דמצינן שמו משום אכילת בשר ויין ע"ש. ולענין דינא נראה להחמיר

הלכות אנינות

שמא מי שמתו מוטל לפניו בשבת או ב"ט * ודיני האונן. ובו ו' סעיפים

א. מי שמת לו מת * (א) שהוא חייב להתאבל עליו (ב) קודם קבורה (ג) אוכל בבית אחר אין לו

דברי סופרים

למטה ומניח בין תפירה לתפירה הפסק. (רלב) למחרתו. (שנד) דדוקא באכלות אסור לשלול עד אחר שבעה אבל באלו אינם ענין לשבעה ושליש, והוה כמו הקורע על רבו שמת ששולל למחרת.

(א) שהוא חייב להתאבל עליו. (ב) והם שבעה קרובים אב ואם בן ובת אח ואחות ואשתו. וכחצ בפמ"ג (סי' תקמ"ח בא"ח סק"י) (ג) דאף אותן שאין הכהן מטמא להן כגון אחיו ואחותו מאתו נוהג בהן אנינות. (ב) קודם קבורה. הוא אונן (ג) ואסור בכל הדברים שהאונן אסור בהן אבל לאחר קבורה (ד) דהיינו לאחר שקברוהו (ה) והשליכו עפר על המת (ו) אפילו באותו יום שמת אין דין אונן עליו [ש"ך]. ועי' לקמן סעיף ג' שאף קודם קבורה משמסרו לכתפים מותר בצער ויין עיי"ש. (ג) אוכל בבית אחר. ר"ל (ו) נחמד אחר. אבל באותו חדר אסור אפילו שמרחיק ד' אמות]. שאם אוכל בפניו (ח) נראה כלועג לרש. וז"ל הלבוש [והחכמ"א]: "מי שמת לו

פירש בזרוע שאינו יכול להגיל, כלומר שרואה הס"ח נשרף ורואה להגיל [שעדיין לא נשרף] ואינו יכול (שג) אבל אם נשרף בפחאוס אינו קורע. (רכח) כל אלו הקרעים. שהזכירו מסעיף ל"ו ואילך. (רכט) למוללן. שאותו שני ראשי הקרע בין האצבעות וכוונתן ביחד ותוחב שנים או שלש תפירות [רבינו ירוסם] והיינו שעושה שני ידי הקריעה כעין שני ידי הכיס לאחר שנמשך ונסתם במשיחותיו ועשוי שנצין יחד שקורין גיפעלטלט בלשון אשכנז, ובהיותו כן תוחבין יחד בכמה תכיפות באופן שנאחזין יחד [פרישה]. (רל) לשללן. הוא תפירה רחבה שמופר הרבה במשיחה אחת [רבינו ירוסם] והיינו שתוחב כאן מעבר זה לעבר זה ונמשך החוט משם כשיעור אצבע וחוזר ותוחב וכן תוחב ונמשך עד סוף הקריעה [פרישה]. (רלא) ללקטן. שאורג כל הקרע ראשו על סופו ותוחב במחט שנים או שלשה פעמים [רבינו ירוסם]. (רלב) לעשותן כמין סולמות. פירוש כמעלות הסולם, שמופר שתי תפירות ומפסיק וחוזר ותופר

עמק דבר

[מרדכי וכ"כ הרמב"ן בשם ר"י]. [דשני הטעמים שאמרו בירושלמי שיך רק קודם קבורה. שבת יהודה]. (ו) הגר"ח סעיף כ"א. עיי"ש. וכ"כ להדיא בקיצור שו"ע. וכ"כ בספר מעט לועז פירוש יחי. [ועי' א"ר סי' א' סק"ד שכתב בשם ליקוטי מהר"ל שכלל הש"ס היכא דנוכר בית ר"ל חדר ועיי"ש עוד]. (ח) רש"י. [ודקדק וכחצ כלועג לרש ולא לועג לרש ממש, כי אם היה האכילה לועג לרש כמו שחפלה וקיום מצוות היא לנו להמיר חוץ לר' אמות, וכן היה צריך לאסור אף לאחרי חוץ ד' אמות. אבל ענין לועג לרש באכילה לא היו כמו שחפלה וקיום מצוות שעל המעשה הוא לועג לרש ולכן לא אסור אלא חוץ ד' אמות, אבל כאן הטעם הוא שיש גנאי למת כשיאכל בפני המת דהיה לו לבכות ומצטער ויושב דומם, וכשאוכל נראה כלועג. ולכן אף חוץ לר' אמות אסור [שבת יהודה]. [וכעין זה כתב בחכמ"א

שפירם הס"ח יש לו זרוע להגיל שהיה צידו למחות ולא מיחה. ועי' שו"ת חכם נבי סי' י"ז ולא עיינתי כעמ. (שג) כן מפורש ברש"י שעל הרי"ף. (שנד) רמב"ן.

(א) משנה ברורה סי' ע"א סק"א. (ב) וכן עולה מדברי החפ"ח למשה ע"י בעמ"ד סק"ל. (ג) ר"ל שאפילו מת ביום ראשון ולא נקבר עד יום שני יש לו דין אונן עד הקבורה כמו ביום הראשון שאז הוא עיקר דין אונן. (ד) דרך החיים. (ה) ומיד שמתחילין להשליך העפר עליו, אינו אונן [מ"א סי' ע"א סק"א, ועי' לקמן בד"ס ס"ק ס"ב]. (ו) דאע"ג דלענין אכילת קדשים [ומעשר שני] הוא אונן עד הלילה [שאפילו לא נטמא הוא אסור בקדשים ומעשר שני]. אבל לענין אכילת בשר ושחיית יין ופיטור המצוות לא היו אונן אלא עד שעמ קבורה [אפילו ביום ראשון] ומו לא

בירור הלכה

המצוה וגם משום כבוד מוח [מנחת שלמה סי' ז"א סעיף כ"ה אות א']. * שהוא חייב להתאבל עליו. בשו"ת שאילת יעב"ץ סי' ס"ה כתב דאשה נשואה שמת אחיה אפילו היא צויתה העיר שהמת שם אין מוטל עליה לקבור את המת משום דמשתעבדא לבעל, ואין לה דין אונן. וז"ע צוה למעשה כי כמדומה אין נוהגין כן ואף הנשים הנשואות נוהגות באנינות אף לקולא שאוכלות בלא ברכה כדן אונן [וגם היעב"ץ שם בנידון ידידי כתב עוד טעמים להימנע שלא סמך על הימנע זה לחוד].

* ודיני האונן. שם אונן שכתבו הפוסקים בסימן זה אין לו שום קשר להא דאונן אסור מן התורה באכילת קדשים וכאלו כל השם של הלכות אונן שכתבו הפוסקים הוא רק שם המושאל, שהרי באכילת קדשים אסור גם בשבת וז"ט ואפילו אם הוא צבית האסורים או צעיר אחרת שמתחיל להתאבל מיד, וגם אע"ג שמוותר להאכיל בשר ויין למי שאינו יודע שמת לו מת מ"מ להאכילו קדשים ודאי אסור כי הפטור ממצוות הוא רק במי שמתו מוטל לפניו או מוטל עליו לקוברו דחשיב כעוסק במצוה דפטור מן

ערוך

שמי"א

השקח

ו

מאבדים בזרוע ספרי הגמ' והפוסקים ג"כ הדין כמו
כמו שנתבאר וכן הרואה ערי יהודה בחורבנן או
ירושלים או בית המקדש חייב לקרוע ופרטי הדינים
בוה מבואר בא"ח סי' תקס"א וכל אלו הקרעים מותר
לסוללן לשוללן ללוקמן וקעשותן כמין סולמות ולא

באותו היום אלא למחרתו אבל אין מתאחזין לעולם
ופירושן של אלו הדברים בארנו בסעי' ו' וסעי'
ו' ע"ש (ואיתא בגמרא כ"ו: דהא דקו"ל
הלכה המיקל באבד אין זה רק באבלות ולא
בקריעה ע"ש).

שמי"א (דיני אנינות בהול ושבת וי"ט ובו כ"ח סעי')

א אמרינן במ"ק (ף') מניין לאבלות שבעה דכתיב
והפכתי חגיכם לאבל מה חג שבעה אף אבלות שבעה
אבל מקרא דויעש לאביו אבל שבעת ימים לא מצינו
למילף שהרי קודם קבורה היתה (תוס') ועיקר אבלות
הוא לאחר קבורה ובירושלמי שם אומר דאין למידין
מקודם מתן תורה דניתנה תורה ונתחדשה הלכה וירצה
לי דה"פ דוודאי למידין גם מקודם מתן תורה שהרי
הירושלמי בעצמו בפ"ק דב"ק (ה"ו) אהא דאין נושאין
נשים במועד דאין מערבין שמחה בשמחה יליף לה
מקרא דמלא שבוע זאת דרחל ע"ש אלא דה"ק דבוה
אין ללמוד מקודם מתן תורה שהרי בע"כ א היתה
האבלות כדן שאחר מתן תורה ונתחדשה הלכה שאבלות
היה אחר הקבורה איכ ממילא דאין ללמוד משם דהו
קודם הקבורה (ומסקנת הירושלמי ג"כ מקרא דוהפכתי
וגו' ועוד לימודים ע"ש והפ"מ טרח בקושיא זו מפיק
ולענין כוונת הירושלמי כהחוס' וכמ"ש)

א"ע לקרוביו זהו ראייה לאבלות ע"ש והנה גם הרי"ף
שם הביא ממקרא זה ומקרא דואחריה כיום מר ע"ש
ויראה לי דכוונתם העיקרית לא להביא ראייה על האבלות
שהוא מן התורה דזהו מילתא דפשיטא כדאמרינן במ"ק
שם לענין רנג דאתי עשה דרבים ורחי עשה דיחיד
ע"ש אלא דאבלות הו עשה והמקראות שהביאו הוא
להורות שרק יום אחד הוא מן התורה והיינו יום מיתה
וקבורה ביחד כמ"ש הרשב"א בתשו' (סי' קנ"ה)
דנהגאונים אינו מן התורה רק יום מיתה וקבורה ביחד
אבל זה בלא זה אינו מן התורה ע"ש וזהו שהביאו
דאפילו לענין קדשים לא כתיב רק ואכלתי חטאת
היום וכן ואחריה כיום מר דהו רק חד יומא ושאר
ימי אבלות הם דרבנן.

ד אבכ שיטת רבותינו בעלי התוס' והמס"ג רוב חכמי
צרפת ואשכנז דמן התורה ליכא אבלות כלל וזה
שקראו עשה זהו עשה דרבנן דגם שמחת הרגל הוא
מדרבנן (תוס' שם) וזיל הטור בסי' שצ"ה ור"ת ור"י פירשו
שאין שום אבלות דאורייתא אלא אנינות לחוד הו
דאורייתא ביום ראשון ואנינות לחוד ואבלות לחוד האסור
בוה מותר בוה ואונן אינו אסור מן התורה ביום ראשון
אלא באכילת קדשים ומע"ש ועוד החמירו בו חכמים
לאוסרו בדברים המבוארים בפ' מי שמתו וכו' עכ"ל
והם הדברים שיתבארו בסי' זה ובאונן גם דעת הרמב"ם
כן בפ"ד ע"ש ובירושלמי פ' מי שמתו אומר דהטעם
שאסרו באונן ודברים שיתבארו מפני כבודו של מת
שיתן לבו לתכריכו ולקבורתו ואע"פ שיש עוסקים
אחרים בקבורתו מ"מ החיוב כוטל על הקרובים ואף
שבירושלמי נראה כמסתפק בוה המסקנא אינו כן ע"ש
והכי קו"ל ולכן בשבת וי"ט כשאין יכולים לקבורו
אין איסור בהדברים שיתבארו כמו שיתבאר בס"ד
ואלו דיני אנינות אינו אלא קודם הקבורה ולא אחר
הקבורה דאחר הקבורה מתחיל אבלות כמ"ש.

ב וז"ל הרמב"ם ריש הלכות אבל מצות עשה להתאבל
על הקרובים שנאמר ואכלתי חטאת היום הישב
בעיני ד' ואין אבלות מן התורה אלא ביום ראשון בלבד
שהוא יום המיתה ויום הקבורה אבל שאר השבעה ימים
אינו דין הורה אע"פ שנאמר בתורה ויעש לאביו אבל
שבעת ימים ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ומשה רבינו
תיקן להם לישראל ג' ימי אבלות וז' ימי המשחה
מאימתי יתחייב האדם באבל משיחתם הגולל אבל כל
זמן שלא יקבר המת אינו אסור ברבר מן הדברים
שהאבל אסור בהם וכפני זה רחץ דוד וסך לשמת
הילד טרם יקבר עכ"ל.

ה ויש לי בוה שאלה גדולה והרי להדיא מבואר שם
בזבחים דאכילת קדשים ומע"ש אסור לאונן כל היום
אף לאחר קבורה ואנינות לילה דרבנן וא"כ לכל הפחות
כל דיני אונן שתקנו רבנן למה לא תקנו על כל היום
אף לאחר קבורה ונהי דבליילה לא תקנו משום דבשם
לילה הו רק דרבנן אבל כל היום שהוא מן התורה
למה לא תקנו וזה אין לוטר שחכמים לא רצו לתקן
בוה כעין דאורייתא שהרי רבותינו בעלי התוס' כתבו
בברכות

ו והולך בשיטת הרי"ף בפ"ג דמ"ק ושיטת הגאונים
שכתב הטור בשמם בסי' שצ"ח דאבלות יום ראשון
דאורייתא ואף שהראיה מן ואכלתי חטאת היום אינה
ראיה היה דמה ענין קדשים לשאר דברים יהי אנינות
דמפורש בתורה לענין מעשר שני דכתיב לא אכלתי
באוני ממנו וקדשים ילפינן מקיו ממעשר הקל כדאמרינן
בזבחים (ק"א) ואסור בעבודת המקדש ובאכילת הקדשים
כדאמרינן שם עכ"ל לשאר דברים ליכא אנינות מן
התורה כלל כמו שיתבאר ויותר מזה קשה שהרי בזבחים
שם אמרינן דהך קרא דואכלתי חטאת היום הוא מפני
אנינות לא מפני אבלות ע"ש ובספ"ר המצות מצוה ל"ז
כתב הרמב"ם טעם אחר דכיון שהכהן נצטוו לממאות

וכשאוכל אינו מיסב ואוכל לאכול בהטיבה כדרך החשובים על צדו השמאלית (רשיי והשיך והמיז כתבו על השלחן וכו' ע"ש וכוונתם בישובו על השלחן לאכול ודויק) וזהו כדי להראות הכנעה ושאוכל רק מפני ההכרח ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין כדי להראות צער ושאינו אוכל ושותה בהרחבה ולכן בתבשיל של בשר אין חשש וכן שארי משקין לשתות מעט לפחוכי צערא נראה דשרי ולכן מותר לשתות מעט י"ש ומי דבשושבר אבל לא הרבה (נ"י) וגם פרפראות נ"ל שאין לאכול דאינו מותר רק מה שהוא הכרה.

ואינו מברך ברכת המוציא ולא ברכת המזון ואינו מתפלל ופסור מכל מצות האמרות בתורה ומימ ליטול ידיו לאכילה מותר משום נקיות אבל אינו מברך עניי וכן כשהולך לנקביו נטל ידיו ואינו מברך אשר יצר וכן נטיי שחרית נטל ואינו מברך וגם ברכת התורה לא יברך ויברך אחר הקבורה וכן לא יברכו ולא יזכרו עליו שאין מצטרפין אותו למזומן ולא למנין עשרה ואפילו אם אוכל עם אחרים לא יענה אחריהם אמן וכן לא ילמוד ולא יאמר תהילים ולא שום תהנה ובקשה וגם קדיש לא יאמר כיון שפסור מכל המצות ויש שנהגו שאחרים אומרים תהילים והאונן אומר קדיש ונראה שלא נכון לעשות כן ובירושלמי שם איתא דאפילו אם רצה להחמיר על עצמי אינו רשאי אי משום כבוד של מת אי משום שיהא פנוי לעסוק בצרכי המת. ונראה מהירושלמי שם דהנ"מ בין שני המעשים אינו אלא לעניין שבת ויו"ט כשאינו יכול לקיבורו היום אבל כשיכול לקיבורו אין ניס ואסור בכל ענין וכן נ"ל מדברי התוס' והרא"ש דלכן כתבו דאפילו אם איצ לעסוק בצרכי המת כגון שיש לו אחרים שעוסקים בזה מ"מ הוא אסור בכל הדברים וכך פסקו בטור ושי"ע ואף שיש מראשונים שלא חפסו כן בהירושלמי (עב"י ובי"ח) מ"מ קי"ל כן לדינא (שם) ובהכרח לומר כן דאליכ כשיש הרבה אבליים ורק אחד מהם עוסק בצרכי המת האם נאמר שהשאר חייבים במצות אלא כל שחל עליו אבלות מקרי שעליו לעסוק בצרכי המת אע"פ שאינו עוסק וכ"ש אם המעם הוא מפני כבודו של מת וכן עיקר לדינא (אף שיש שאין סוברין כן).

והמור והשיע החמירו עוד דאפילו כשהוא בעיר אחרת אסור בכל הדברים ודעת ר"ת בתוס' שם אינו כן אך הרא"ש רחה דבריו ומעשה דר"ת כך היה שמתה אחותו והוא היה בעיר אחרת ואמר כיון שיש לה בעל שחייב בקבורתה אין מוטל עליו האנינות ודחה הרא"ש דא"כ אחי המת יפטר כשיש בנים להמת שעליהם מוטל הקבורה ע"ש אבל לענין כוונת ר"ת אינו אלא כשהוא שאינו מוטל עליו לקיבורו הוא בעיר אחרת דאז גם כבוד המת לא שייך בזה אבל כשכולם בעיר

בעיר

בברכות (ט"ז) לעניין רחיצה וי"ל דאי איתא דהוי דאורייתא גבי מעשר וכו' רבנן נמי היה להו למיגור דכל דחקון רבנן כעין דאורייתא וכו' עכ"ל ומוצאתי בסמ"ג בהי אבילות שכתב וי"ל ומשנקבר המת אפילו נקבר ביום המיתה נהנו העם לבטל האנינות אע"פ שלקדשים אינו בטל כל היום עכ"ל ת"ה הדבר במנהג העם דמשמע שלא מעיקר הדין וקשה לאמרן שהרי אין אחד מהפוסקים שהזכיר זה דמדינא נוהג אנינות גם אחר קבורה באותו יום ולכן אני אומר דמעיקר הדין כן הוא שלא יכלו החכמים להחמיר בדיני אנינות גם לאחר קבורה שזהו חומרא דאתי לידי קולא שנאסור לו להתפלל ולברך ברה"מ שהוא דאורייתא ואיאתה יכול להקל על דברי תורה וממילא דבהכרח גם להתירו בבשר ויין דא"א לעשות לחצאין האנינות כמובן וזה שכתבו התוס' הוא רק לרחיצה דגם בימי אבלו אסור בזה שפיר נוכל לעשותו כאבל אבל בשר ויין שהאכל מותר בהם איא לאוסרו מפני אנינות כמיש וזה שהסמ"ג כתב נהנו העם כלומר נהנו העם כלומר נהנו וי"ל.

ומהו דין האנינות מי שמת לו מת שחייב להתאבל עליו אסור לו קידם הקבורה לאכול בהחדר שהמת מינח שם אלא אם ירצה לאכול בחדר אחר והמעם דהוי לועג לרש. (רשיי ר"פ מ"ש) כלומר כאלו אינו חושש כלל להמת ולא מיבעיא אם הוא בחוג שצריך להתעסק בעסק קבורתו דוודאי הוי כלועג לרש שאוכל ואינו חושש לעסקו של המת אלא אפילו בשבת ניכ הוי כן שמראה שאינו חושש לו ואוכל בפניו וי איה לזה דזה גם בשבת אסור מרפיג דברכות שאימר שם ובשבת מיסב ואוכל וכו' ולא נאכר שבשבת אוכל בחדר שהמת שם (והשיך סק"ג והמיז סק"א לא פליגי ומ"ש המיז שאינו עוסק בקבורתו מילתא דפסיקא נקימ והיה נשבת והפית סקיב לא כיון יפה בזה ע"ש) ואם אחר אוכל בחדר זה לית לן בה דביה לא שייך לועג לרש דמה לו ולמת זה ולכ"ע מותר (וגם בזה לא כיון הפית יפה).

ואם אין לו חדר אחר אוכל בבית חבירו ואם דר יחידו ומוכרח לאכול בחדר זה עושה לו מחיצה בין מקום אכילתו לבין המת ואפילו מחיצת עראי כמו סדין סגי אם תקע שולי הסדין בענין שאינו נימל וזו ונוכה מחיצה הוא י"מ ואם גם זה אין ביכולתו ומוכרח לאכול שם מחזיר פניו ואיכל להורות דעושה זה מכה ההכרח ואינו מביש בהמת בעת אכילתו ובירושלמי שם אומר שאינו אוכל כל צרכו כלומר שלא לשבעה והפוסקים לא הביאו זה משום דלא נזכר זה בש"ס שלנו ונ"ל דשתייה עראי או אכילת עראי אין קפידא לאכול או לשתות בחדר זה ואינו זקוק לצאת אך שיחזיר פניו כחמת דבארעי ליכא כל כך לועג לרש כמובן.

